

“FROM THE MEMORIES OF A SEMINARIST” BY EUGENIA BOKHENSKA: AUTOBIOGRAPHICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS

Abstract. Reconstructing the biographical world of the writer, folklorist, and teacher Yevgenia Bohenska through the series of psychological sketches “From the memories of a seminarian” is one of the tasks that arises in the process of understanding her activities in the history of Ukrainian literature, folklore and education. The main heroines of the sketches recreate the history of education in Ukraine with their own stories, in particular, teaching and learning in a teacher's seminary. “From the memories of a seminarian” is a kind of autobiographical artistic reconstruction of events and spiritual priorities in the life of E. Bohenska.

Keywords: Yevgenia Bohenska, biography, reconstruction, teachers' seminary

УДК 32(091)(477)-51Липинський

С. М. ШЕВЧЕНКО

ORCID ID: 0000-0002-0432-8893

*кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу історії та філософії освіти
Інституту педагогіки НАПН України
e-mail: shevchenko_s_n@ukr.net*

НАЦІОНАЛЬНІ ІДЕЇ В. ЛИПІНСЬКОГО

Анотація. Розкрито національні ідеї українського діяча В. Липинського. Подано його основну позицію як громадсько-політичного діяча. Встановлено, що В. Липинський мріяв про вільне і незалежне Державне Життя та про місце України в світі. Доведено, Липинський пропагував відродити державницькі традиції української шляхти й зберегти особливості її соціальної та культурної сутності, які вважав надзвичайно цінними для українського народу.

Ключові слова: В. Липинський, націоналізм, світогляд українського народу, національні ідеї, вільне і незалежне Державне Життя, національні традиції, патріотизм, моральні цінності українців.

У літературних джерелах знаходимо цілу плеяду відомих українських діячів: Д. Донцов, І. Мірчук, М. Міхновський, В. Щербаківський та інші, які розглядали націоналізм як світогляд українського народу. До цієї когорти належить і В'ячеслав Липинський (1882–1931) – український політик, історик, історіософ, соціолог, публіцист, теоретик українського консерватизму. Одним із перших серед громадсько-політичних діячів В. Липинський як учасник національно-визвольних змагань 1917–1921 рр. проаналізував їхні причини і наслідки. Він вважав, що державу можна збудувати «...тільки величезним моральним зусиллям, тільки безмежною любов'ю до української національної ідеї...», «...не тільки критично

оцінить помилки...», а й «...збудити віру, сміливість та волю...». Саме це, на переконання В. Липинського, може підготувати ґрунт для створення української нації й довести «її до вільного і незалежного Державного Життя» [3]. Діяч детально проаналізував соціально-політичні процеси в Україні, співвідношення класових сил та їхню залежність від зовнішніх чинників і на основі цього обґрунтував нову концепцію здобуття й розвитку української держави.

Ідеї В. Липинського були тісно переплетені з українською національною традицією. Вони базувалися на таких принципах:

- суспільний плюралізм: Україна повинна розвинути диференційовану класову структуру, що охоплювала б усі верстви, потрібні для існування зрілої нації та самостійної держави; відродження національної аристократії, яка могла б стати сполучною ланкою між «старою» і «новою» Україною і внести елемент стабільності в національне життя;

- політичний плюралізм — необхідність існування політичної опозиції, яка своїм тиском на державний апарат не допустить його бездіяльності;

- територіальний патріотизм: усі мешканці України є її громадянами, без огляду на їхнє етнічне походження, віросповідання, соціальну належність та національно-культурну свідомість;

- релігійний плюралізм – рівність усіх конфесій і неможливість ототожнення національності з будь-яким віровизнанням. Отже, концепція територіального патріотизму, якої вчений дотримувався, мала об'єднати та консолідувати всі етноси і стани спільним почуттям їхньої належності та любові до рідної землі.

Ідеї Липинського в інтелектуальному контексті епохи безперечно були прямим продовженням класичної консервативної традиції ХІХ ст., започаткованої англійським філософом і політиком Едмундом Бьорком (1729–1797). Але, на відміну від Бьорка, який до кінця життя залишався вірним Британській імперії, Липинський прагнув служити національній справі [1].

В. Липинський наголошував на нерозривному зв'язку України з європейським світом, з яким нас єднала спільна культурна й суспільно-політична спадщина протягом віків. На його переконання, цей зв'язок не перервався і в тяжкі часи втрати козацької державності та перебування під гнітом Російської імперії. За твердженнями дослідників, стосунки Липинського з українськими політичними середовищами склалися ще в юності, а під час навчання у Ягеллонському університеті у Кракові він зблизився із тамтешньою українською громадою, вступив до «Просвіти» і познайомився із представниками галицьких консервативних кіл, зокрема із Олександром Барвінським. Продовжуючи навчання у Женеві, потоваришував із українським письменником Борисом Грінченком, який залучив Липинського до регулярної співпраці із першою українською щоденною газетою «Рада», котра виходила з 1908 р. до початку Першої світової війни. Вочевидь, саме тоді Липинський перейшов від міркувань про місце польської шляхти в Україні до питання про місце України у світі [1].

Із 1911 р. у Львові В. Липинський брав активну участь у різних заходах, де виступав із самостійницькою програмою; співпрацював із Науковим товариством імені Шевченка (1914) та з Українським інформаційним комітетом, який діяв аж до Першої світової війни, пропагуючи ідею визволення України як серед самих українців, так і у Європі; декларував створення самостійної України у формі

конституційної монархії з демократичним устроєм, близько спілкувався з Д. Дорошенком, Н. Полонською-Василенко, О. Оглобліним, С. Томашівським, В. Кучабським та іншими інтелектуалами українського консервативного дискурсу, чії ідеї були глибоко закорінені в український національний ґрунт.

Філософія та діяльність Липинського багато в чому суперечили тогочасним загальним тенденціям українського суспільно-політичного руху ХХ ст., але без сумніву, він щиро вірив у майбутнє України, наполегливо його обстоював [2]. Він мріяв про те, що українці повернуть собі моральні традиції своїх пращурів. В. Липинський прожив коротке, однак плідне життя, цілковито віддавався служінню своєму народові, плекав надію на відродження державницьких традицій української шляхти, вважав надзвичайно цінною соціокультурну сутність українського народу, дбав про її збереження. І донині це надзвичайно актуальна тема.

Список використаних джерел

1. Віхров М. В'ячеслав Липинський: як жив і про що мріяв головний український монархіст ХХ століття. *Український тиждень* : офіц. сторінка інтернет-вид. «Тиждень.UA». Київ, 2022. 17 квіт. URL: <https://tyzhden.ua/v-iacheslav-lypynskiy-iak-zhyv-i-pro-shcho-mriiv-holovnyj-ukrainskyj-monarkhist-khkh-stolittia/> (дата звернення: 11.05.2023).

2. Осташко Т. В'ячеслав Липинський. Спадщина. *Український тиждень* : офіц. сторінка інтернет-вид. «Тиждень.UA». Київ, 2017. 3 груд. URL: <https://tyzhden.ua/v-iacheslav-lypynskiy-spadshchyna/> (дата звернення: 11.05.2023).

3. Осташко Т. Україна В'ячеслава Липинського. *Український тиждень* : офіц. сторінка інтернет-вид. «Тиждень.UA». Київ, 2022. 17 квіт. URL: <https://tyzhden.ua/ukraina-v-iacheslava-lypynskoho/> (дата звернення: 11.05.2023).

UDC 32(091)(477)-51Липинський

S. M. SHEVCHENKO

ORCID ID: 0000-0002-0432-8893

Candidate of Pedagogical Sciences

Senior Researcher,

Senior Researcher of the Department

of History and Philosophy of Education

of Institute of Pedagogy

of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine

e-mail: shevchenko_s_n@ukr.net

NATIONAL IDEAS OF V. LYPINSKY

Abstract. The national ideas during the activity of the Ukrainian figure V. Lypynskiyi were revealed. His main position as a social and political figure is presented. It has been established that V. Lypynskiyi dreamed of a free and independent State Life and Ukraine's place in the world. It has been proven that Lypynskiyi advocated reviving the state traditions of the Ukrainian nobility and preserving the features of its social and cultural essence, which he considered extremely valuable for the Ukrainian people.

Keywords: V. Lypynskiyi, nationalism, worldview of the Ukrainian people, national ideas, free and independent State Life, national traditions, patriotism, moral values of Ukrainians.